

Egils Levits

20.03.2017

Par Saeimas darba grupas par Valsts prezidenta pilnvarām secinājumiem

Darba grupas secinājumi ir labi pamatoti un lielā mērā atbalstāmi.

Principā Valsts prezidenta institūcijas noregulējums Satversmē ir adekvāts Satversmes noteiktajai parlamentārās demokrātijas valsts iekārtai.

Tomēr četrās jomās varētu tikt pārdomāti Satversmes grozījumi:

a. Valsts prezidenta pilnvaras *kara situācijā* (42., 43. un 44. pants) ir jāpārstrādā atbilstoši mūsdienu starptautisko tiesību un prakses attīstībai, ietverot arī jaunos valsts drošības apdraudējumus.

b. Valsts prezidenta *atcelšana no amata* (51. pants) būtu saistāma ar noteiktu juridisku procedūru un jāsaskaņo ar 53. panta 1.teikumu, kurā noteikts, ka Valsts prezidents politisku atbildību nenes. Šeit pastāv vairākas iespējas, kas politiski rūpīgi jāapsver.

c. Jāatceļ noteikums, ka, ja Valsts prezidenta ierosinātā tautas nobalsošana par Saeimas atlaišanu netiek atbalstīta, Valsts prezidents zaudē savu amatu (48. un 50. pants). *Valsts prezidentam jābūt iespējai krīzes gadījumā atlaist Saeimu*, lai sarīkotu priekšlaicīgas Saeimas vēlēšanas. Šādas tiesības viņam nevajadzētu būt tikai īsi pirms vai īsi pēc regulārajām Saeimas vēlēšanām. Tāpat nevajadzētu Satversmē konkretizēt apstākļus, kuros Valsts prezidents varētu Saeimu atlaist. Tas jāatstāj viņa politiskā izvērtējuma ziņā. Šāds risinājums stiprinātu Valsts prezidenta *rezerves funkciju*.

d. Pārdomājams, taču drīzāk kritiski ir vērtējama iespēja piešķirt Valsts prezidentam tiesības vērsties Satversmes tiesā pirms likuma pieņemšanas Saeimā. Šāds risinājums var politizēt Satversmes tiesu. Tai vietā daudz labāks risinājums būtu īpašas *Valsts padomes* izveidošana, kas izvērtētu likumprojektus pirms to pieņemšanas. Tas būtu nevis tiesu orgāns kā Satversmes tiesa, bet gan tiesībpolitisks orgāns. Vidējā laika posmā izveidojot šādu orgānu, Latvijā tiktu institucionalizēta gan likumu *ex ante*, gan *ex post* izvērtējuma sistēma, kas, kopā ņemot, būtu optimāla.